

Η «ΜΑΥΡΗ»... ΑΓΟΡΑ

Ευαγγελία Τσιλιμίγκρα

Μεσημέρι κέντρο Αθήνας – συγκεκριμένα έξω από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ). Το πρώτο που διακρίνει κανείς ήδη από μακριά είναι ένας ανεξήγητος συνωστισμός. Πλησιάζοντας περισσότερο, διαπιστώνεται αμέσως ο λόγος. Εκατοντάδες πλανόδιοι μικροπωλητές, έγχρωμοι οι περισσότεροι, έχουν στήσει τους πάγκους τους στο πεζοδρόμιο γύρω από το χώρο του πανεπιστημίου επιδεικνύοντας την πραμάτεια τους: από απομιμήσεις επώνυμων αρωμάτων και αξεσουάρ, πειρατικά CDs ή αμφιβόλου ποιότητας αξεσουάρ κινητών μέχρι είδη σπιτιού. Οι περαστικοί τους προσπερνούν γρήγορα δυσανασχετώντας για το συνωστισμό. Κάποιοι κοντοστέκονται. Ενδιαφέρονται να αγοράσουν κάτι που χρειάζονται ή που απλά τους έκανε εντύπωση και το οποίο θα πλήρωναν πανάκριβα αν το αγόραζαν από το κατάστημα ή – ακόμη χειρότερα – στην αυθεντική του εκδοχή. Το παράξενο υπαίθριο «παζάρι» διακόπτουν ξαφνικά δυο αστυνομικοί. Επικρατεί αναστάτωση. Οι «πωλητές» μαζεύουν γρήγορα τα πράγματά τους και εξαφανίζονται, ενώ κάποιοι ζητούν άσυλο στο χώρο του πανεπιστημίου, όπου και αποθηκεύουν το παράνομο εμπόρευσμά τους. Οι αστυνομικοί σε λίγο φεύγουν. Το έργο τους τελείωσε.

Το επεισόδιο αποτελεί κομμάτι της σημερινής καθημερινής πραγματικότητας στο κέντρο της Αθήνας και σχεδόν όλοι μας έχουμε βρεθεί αυτόπτες μάρτυρες σε παρόμοιες καταστάσεις. Ελάχιστοι, όμως, έχουν το χρόνο και τη διάθεση να ασχοληθούν περισσότερο με το φαινόμενο του παρεμπορίου που εξελίσσεται ραγδαία σε μάλιστα για τη χώρα μας, ενώ αποτελεί πραγματική απειλή για τους εγχώριους εμπόρους και τα καταστήματα. Οι έρευνες καταδεικνύουν πως οι τεράστιες διαστάσεις που λαμβάνει τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο του παρεμπορίου στη χώρα μας και οι συνέπειές του στην εγχώρια αγορά είναι ανησυχητικές.

Υπολογίζεται, ότι ένα στα τρία ευρώ που δαπανούν οι Έλληνες κατευθύνεται κάθε χρόνο στο παρεμπόριο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, στα επτά έως δέκα δισ. ευρώ ανέρχεται ο κύκλος εργασιών του παρεμπορίου στην Ελλάδα που διεξάγεται στον δρόμο κυρίως από τους μετανάστες. Αν προστεθούν οι πωλήσεις χωρίς αποδείξεις των εμπορικών επιχειρήσεων, το λαθρεμπόριο καυσίμων, ποτών και τσιγάρων και το παρεμπόριο στα τρόφιμα (π.χ. αγροτικά προϊόντα), ο συνολικός κύκλος εργασιών του παρεμπορίου εκτινάσσεται στο ιλιγγιώδες ποσό των είκοσι δισ. Ευρώ. Τα διαφυγόντα έσοδα του Δημοσίου φαίνεται να ξεπερνούν τα τέσσερα δισ. Ευρώ - αν υπολογίσει κανείς ότι το 23% είναι η απώλεια από το ΦΠΑ και άλλο τόσο από την φοροδιαφυγή.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε ο Πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιά, κ. Β. Κορκίδης, σε ημερίδα που διοργάνωσε το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο της Αθήνας, «τα τελευταία χρόνια η **αναλογία του παράνομου προϊόντος έναντι του νόμιμου είναι ένα προς δύο** και η τελική τιμή του παράνομου αγαθού διαμορφώνεται σε πολλές περιπτώσεις στο 1/10 της τιμής του νόμιμου. Στο κύκλωμα παράνομης διακίνησης προϊόντων συμμετέχουν 30.000 μικροπωλητές στο λεκανοπέδιο και άλλοι 20.000 στην υπόλοιπη Ελλάδα που στην πλειονότητά τους είναι, ως γνωστόν, οικονομικοί μετανάστες».

Αναφορικά με το λαθρεμπόριο απομιμήσεων, εκτιμάται ότι ο κύκλος εργασιών των προϊόντων που αποτελούν απομιμήσεις ανέρχεται στα εννέα δισ. Ευρώ και όσον αφορά το ποσοστό κυκλοφορίας αυτών των προϊόντων, στην ένδυση-

υπόδηση το ποσοστό ανέρχεται στο 20%, στα ηλεκτρικά είδη στο 10%, στα είδη δώρων (gadget) στο 15%, στα ποτά - καπνό περίπου στο 2,5%, ενώ στα τρόφιμα το ποσοστό ακόμη είναι μη μετρήσιμο. Επίσης, σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνουν και τα προϊόντα καθημερινής χρήσης, όπως τα σαμπουάν, οι οδοντόκρεμες, τα παιχνίδια, αλλά και οι ηλεκτρικές συσκευές. Στους πάγκους των μεταναστών υπάρχουν από ρολόγια και γυαλιά ηλίου μέχρι πορτοφόλια, κάλτσες και προσόψεις κινητών, είδη που αποτελούν ανταγωνιστικό προϊόν για πάρα πολλά μαγαζιά της Αθήνας. Σύμφωνα δε με πρόσφατη Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για «την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας από τα Τελωνεία της ΕΕ», η **Ελλάδα δέσμευσε το 2009 21.990.722 τεμάχια προϊόντων απομιμήσεων**, αριθμός που την τοποθετεί στην κορυφή του σχετικού πίνακα των κρατών μελών της ΕΕ.

Οι χώρες προέλευσης των συγκεκριμένων προϊόντων είναι κατά κύριο λόγο η Κίνα, η Μαλαισία, η Ινδονησία, το Πακιστάν και η Ινδία. Αφρικανοί και Πακιστανοί (λαθρο)μετανάστες ως επί το πλείστον, μεταφέρουν το λαθραίο εμπόρευμα σε μπόγους απλώνοντάς το σε διάφορα κεντρικά σημεία των πόλεων. Μπροστά στους σταθμούς του μετρό, μπροστά στα ακριβότερα εμπορικά καταστήματα του κέντρου της Αθήνας, στα παζάρια που στήνονται στις γειτονιές του Πειραιά. Το παρεμπόριο στην Αθήνα λαμβάνει χώρα σε κεντρικότερα σημεία της πόλης όπως Ερμού, Μοναστηράκι, μπροστά στο Πανεπιστήμιο, ΑΣΟΕΕ, προσφάτως και μπροστά από την Εθνική Βιβλιοθήκη(!)...Δηλαδή παντού - υπό την ανοχή των αρμόδιων δημάρχων. Όσον αφορά την υπόλοιπη Ελλάδα, σταυροδρόμι διακίνησης παραποιημένων προϊόντων από την Κίνα και κλεψίτυπων CD από την Αλβανία, την Ιταλία και τη Βουλγαρία αποτελεί, λόγω θέσης, η Θεσσαλονίκη. Επιπλέον, τα λιμάνια του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης φαίνεται ότι συνιστούν τα κύρια κέντρα διακίνησης, ενώ τα λιμάνια της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας είναι οι πρώτοι υποδοχείς των φορτίων, κυρίως, από την Ιταλία και της Αλεξανδρούπολης, για όσα φορτία έρχονται από την Τουρκία. Από εκεί διοχετεύονται σε αποθήκες στην ελληνική αγορά και στη συνέχεια, στους μικροπωλητές. Οι παράνομοι πωλητές εκτιμάται ότι είναι γύρω στους 40.000.

Οι περισσότεροι Έλληνες πολίτες ίσως απλά να αδιαφορούν ή θεωρούν την κατάσταση ενοχλητική. Ή ακόμη και να κρατούν θετική στάση (φθηνά προϊόντα για τον κόσμο που υποφέρει από την οικονομική κρίση). **Ποιοί όμως είναι αυτοί που πλήττονται άμεσα από τις συνέπειες του αθέμιτου ανταγωνισμού που δημιουργεί το παρεμπόριο;** Είναι γεγονός ότι το ελληνικό οργανωμένο εμπόριο και η ελληνική παραγωγική αλυσίδα αντιμετωπίζουν μια συνεχή απειλή και βιώνουν ένα περιβάλλον αθέμιτα ανταγωνιστικό, όπου τα μερίδια πλούτου και εργασίας συνεχώς ανακατανέμονται. Οι παράνομοι εδώ και χρόνια δρουν σχεδόν ανενόχλητοι, χωρίς να πληρώνουν φόρους, κερδοσκοπώντας σε βάρος των καταναλωτών, του υγιούς εμπορίου, της τοπικής κοινωνίας, της ελληνικής οικονομίας και της απασχόλησης. Θέτουν επομένως σε σοβαρό κίνδυνο την οικονομική θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (οι οποίες νομίμως λειτουργούν, πληρώνουν τους φόρους, πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές), αποδυναμώνουν το νόμιμο, στεγασμένο, υγιές εμπόριο και φυσικά αδιαφορούν για την ποιοτική κατοχύρωση, την υγεία και την ασφάλεια του καταναλωτή. Οι τομείς που πλήττονται άμεσα είναι κυρίως ο **κλάδος της ένδυσης, καθώς και το εμπόριο των δερμάτινων ειδών και των ειδών ταξιδιού**. Προσφάτως το φαινόμενο αρχίζει να παίρνει μεγάλες διαστάσεις και στις αγορές των **καυσίμων, αλκοολούχων ποτών, τσιγάρων και CD**. Δώδεκα παραδοσιακοί **επαγγελματικοί κλάδοι κινδυνεύουν**. Κλάδοι όπως της αργυροχρυσοχοΐας, της κατασκευής πουκαμίσων, τα δισκάδικα, τα εργαστήρια και τα μαγαζιά ρούχων, δερμάτινων ειδών, ειδών ταξιδιού, υποδημάτων, ανταλλακτικών αυτοκινήτου,

ωρολογίων, οικιακών σκευών, ηλεκτρονικών, πώλησης λογισμικών σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση πλήττονται θανάσιμα και χιλιάδες βιοτέχνες και μικροεπιχειρηματίες έχουν οδηγηθεί στην ανεργία. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί ο κλάδος παραγωγής υποκαμίσων στην Ελλάδα, ο οποίος ήταν από τα πρώτα θύματα του παρεμπορίου στα τέλη της δεκαετίας του '80. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο *Έθνος της Κυριακής* ο Γενικός Γραμματέας της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας Ν. Σκορίνης «τα καταστήματα πώλησης **μουσικών προϊόντων** έχουν πλέον αφανισθεί, λόγω της μουσικής πειρατείας. Από 7.500 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν σε όλη τη χώρα έχουν απομείνει 250 μόνο, κι έχουν χαθεί 9.000 θέσεις εργασίας μαζί με τους επιχειρηματίες. Ο **κλάδος αργυροχρυσοχοΐας** έχει κρίση εδώ και δεκαπέντε χρόνια, εξ αιτίας των παράνομων εισαγωγών κοσμημάτων και της παρεμπορικής διακίνησής τους. Ένας κλάδος με ιστορία 5.000 χρόνων κινδυνεύει να αφανισθεί. Τα εργαστήρια και τα μαγαζιά ρούχων, δερμάτινων ειδών, ειδών ταξιδιού, υποδημάτων, ανταλλακτικών αυτοκινήτου, ωρολογίων, οικιακών σκευών, ηλεκτρονικών, πώλησης λογισμικών και τόσα άλλα που δεν αναφέρονται πλήττονται άμεσα. Τα προϊόντα αυτά επιδοτούνται στις χώρες παραγωγής τους με το φθηνό εργατικό δυναμικό και εδώ διακινούνται αφορολόγητα, παράνομα, σαρώνοντας την αγορά».

Θύμα έχει καταστεί, τέλος και η μεγαλύτερη βιομηχανία της χώρας μας, αυτή του **τουρισμού**, αν σκεφτούμε την εικόνα που εκπέμπει η χώρα μας στους λίγους εναπομείναντες τουρίστες που την επισκέπτονται.

Γενικά το παρεμπόριο εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει το 30% του συνολικού εμπορίου στη χώρα μας. Οι προβλέψεις κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου καθώς δείχνουν επιδείνωση των δεικτών ασφυξίας της αγοράς και βουτιά των πωλήσεων, ενώ τρεις στις δέκα μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις κινδυνεύουν να πτωχεύσουν, με σοβαρές επιπτώσεις στην απασχόληση.

Ποιά όμως είναι **τα αίτια** που δημιουργούν και διαιωνίζουν το φαινόμενο και τι κρύβεται πίσω από την ανεμπόδιστη και μαζική εισαγωγή των λαθραίων εμπορευμάτων; Κατ' αρχήν το παρεμπόριο οφείλεται στην ανεξέλεγκτη είσοδο των οικονομικών μεταναστών, μερίδα των οποίων επέλεξε το εύκολο κέρδος για να επιβιώσει. Το φαινόμενο επιδεινώνει η σιωπηρή ανοχή από την πολιτεία τόσο προς τους μετανάστες από μακρινές χώρες εξαιτίας της οικονομικής δυσχέρειας να τους απελάσει σε περίπτωση που συλληφθούν παρανομούντες, όσο και προς διάφορες «κοινωνικά αποκλεισμένες» ομάδες - καθώς πολλοί υποστηρίζουν ότι η παραοικονομία συμβάλλει στη συμπλήρωση του εισοδήματος των εργαζομένων, ορισμένοι από τους οποίους διαφορετικά θα βρίσκονταν στα όρια της φτώχειας - ή και θα κατέφευγαν σε εγκληματικές ενέργειες. Σαφώς η κύρια αιτία αδυναμίας της πλήρους εξάλειψης του προβλήματος είναι η **υπολειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών**. Οι τελευταίοι αδυνατούν να λειτουργήσουν σωστά για διάφορους λόγους, όπως η **επέκταση της διαφθοράς** και η **έλλειψη οργάνωσης** (π.χ. μη επαρκές προσωπικό). Μια πραγματικότητα η οποία δυστυχώς πολύ συχνά χαρακτηρίζει το ελληνικό δημόσιο.

Η διαφθορά των ελεγκτικών μηχανισμών αποτελεί κατά τη γνώμη μας τη ρίζα του προβλήματος. Είναι γεγονός ότι το παρεμπόριο κρύβει μεγάλες ευκαιρίες παράνομων κερδών. (Πίσω από τον βιοπαλαιστή με το καροτσάκι ή τον μετανάστη με το μπόγο κρύβεται μια παράνομη μεγάλη εισαγωγή με χιλιάδες εμπορεύματα.) Τα «κυκλώματα» που πλουτίζουν από τέτοιου είδους παράνομες δραστηριότητες σε βάρος των μεμονωμένων οικονομικών (λαθρο)μεταναστών που παρανομούν για το ψωμί τους αποτελούνται από την - αλλοδαπή ή ντόπια - μαφία του παρεμπορίου η οποία δεν θέλει να νομιμοποιηθεί και να χάσει τα παράνομα κέρδη της. Γι' αυτό

διαθέτει και τεράστια ποσά για να διαφθείρει τους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Καθώς δε το κράτος δεν φαίνεται διατεθειμένο να συγκρουστεί με ισχυρά συμφέροντα εξαντλεί τη δίοξή του κατά κύριο λόγο σε πρόσφυγες και μετανάστες παραβάτες. Επιπροσθέτως, η **αδιαφορία** της πολιτείας, των οργάνων της τάξης και των αρμόδιων φορέων επιδεινώνουν την ήδη δυσμενή κατάσταση. Όπως επιβεβαιώνουν οι εκπρόσωποι της επιχειρηματικής τάξης, νόμοι υπάρχουν αλλά πολιτική βούληση δεν υπάρχει. Παρά το γεγονός ότι πολλοί φορείς του εμπορίου έχουν λάβει υποσχέσεις από την κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του παρεμπορίου, μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Εφ' όσον οι παραπάνω δυσλειτουργίες, οι απαράδεκτες παραλείψεις και η εγκληματική αδιαφορία - τόσο των ελεγκτικών μηχανισμών, όσο και των κρατικών φορέων - παραμένουν αδικαιολόγητα ατιμώρητες, το πρόβλημα θα εξακολουθήσει να διαιωνίζεται. Οι έλεγχοι περιορίζονται σε σποραδικές συλλήψεις μικροπωλητών, χωρίς να γίνεται στοχευμένη αναζήτηση των αποθηκών, στις οποίες φυλάσσονται ή μέσω των οποίων διακινούνται παραποιημένα προϊόντα. Το εφιαλτικό σενάριο της χρεοκοπίας εμπορικών επιχειρήσεων και μαζικών απολύσεων, επιβάλλει άμεσα την επιστροφή του κύκλου εργασιών, από το παρεμπόριο, στο νόμιμο στεγασμένο εμπόριο. Συνεπώς, απαιτείται η ανάληψη άμεσης και συντονισμένης δράσης περιορισμού του φαινομένου με μια σειρά αυστηρών μέτρων από την πολιτεία που θα εφαρμόζονται ανεξαιρέτως. Η λύση πρέπει να αναζητηθεί αφ' ενός στην περαιτέρω **βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών** - ιδίως στα μεγάλα λιμάνια - ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των δεσμευόμενων προϊόντων, και αφετέρου στην **προώθηση διεθνούς συνεργασίας** για την αντιμετώπιση του φαινομένου στη γενική του διάσταση. Απαιτείται η **διενέργεια μεγαλύτερου και συστηματικότερου έλεγχου** τόσο στα τελωνεία όσο και στις αποθήκες όπου συγκεντρώνονται αυτά τα εμπορεύματα καθώς επίσης και στο δίκτυο πώλησης, στα πεζοδρόμια, τους δρόμους, τις πλατείες, στους παράνομους μικροπωλητές, οι οποίοι τα προμηθεύουν στον καταναλωτή. Γι' αυτό και πρέπει να εντατικοποιηθεί η **αστυνόμευση των περιοχών του κέντρου**, όπου ανθεί η παράνομη εμπορική δραστηριότητα. Επιβάλλεται, επίσης, να υπάρξει **αποτελεσματικότερος συντονισμός μεταξύ των διαφόρων αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων** και πλήρης αποσαφήνιση της αποστολής τους, καθώς και να εξασφαλιστούν όλα τα αναγκαία μέσα για την αποτελεσματικότερη άσκηση της αποστολής των παραπάνω φορέων. Θα πρέπει, επίσης, να υπάρξει **εφαρμογή της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας** που προβλέπει την καταστροφή των παράνομων προϊόντων, η οποία μπορεί να γίνεται ακόμη και με χρήση σπρέι ανεξίτηλου χρώματος από τη δημοτική αστυνομία. Τέλος, θα πρέπει να προωθηθούν άμεσα **καμπάνιες ενημέρωσης των καταναλωτών** για τους κινδύνους που ενέχουν τα προϊόντα απομιμήσεων, αλλά και για τις αρνητικές συνέπειες που έχει το παρεμπόριο για την ελληνική αγορά και την απασχόληση.

Όπως εξηγούν και στελέχη της αγοράς, το παρεμπόριο δεν είναι σε καμία περίπτωση αυτοτελές πρόβλημα, αλλά συνδέεται άμεσα με ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, που είναι η παραοικονομία. Η τελευταία θα περιοριστεί μόνο με την λειτουργία μιας **χρηστής διοίκησης - διακυβέρνησης**, με επιτυχείς προσπάθειες πάταξης της διαφθοράς, με αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος, με δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών, με βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών, με την **παραδειγματική τιμωρία** των παρανομούμενων και με βελτίωση των προσφερόμενων δημόσιων αγαθών.